THE ROLE OF ASSERTIVE LANGUAGE IN FORMATIVE CONTEXTS

Andrei-Lucian MARIAN
Lecturer, PhD, "Alexandru Ioan Cuza" University of Iaşi

Abstract. The study explored the dynamics of the mechanisms underlying assertive communication in formative contexts. In particular, it looked to examine the effectiveness of explanatory models in which empathy, honesty and conscientiousness predict dimensions of assertiveness: the discomfort provoked by assertion (DAI) and the likelihood that individuals will use assertive language (RP). Furthermore, the study aimed to identify which of these factors affect to the greatest extent this type of speaking and, also, to investigate the variability of assertive language with respect to gender of participants. 229 participants filled – out Assertion Inventory (AI - Eileen Gambrill, Cherly Richey, 1975), and other self-report measures assessing their empathy (Toronto Empathy Questionnaire - TEQ; Spreng, R. N., McKinnon, M. C., Mar, R. A., Levine, B., 2009), honesty and conscientiousness (Honesty-humility and Conscientiousness scales from the HEXACO Personality Inventory - Ashton and Lee, 2001). The results showed that participants who have higher levels of empathy, honesty and conscientiousness will tend to express lower assertion discomfort. Also, participants who exhibit high levels of empathy, honesty and conscientiousness will be more likely to use assertive language.

Keywords: assertive language, formative, empathy, honesty and conscientiousness

1. Accepţiuni prevalente

1.1. Limbajul asertiv

Analizând comunicarea asertivă, Lazarus (1973) o conceptualizează ca fiind capacitatea de a-i influenţa pe alţii, iar mai târziu, Alberti şi Emmons (1986) definesc limbajul asertiv ca fiind „limbajul ce permite unei persoane atingerea intereselor personale, apărarea propriului punct de vedere fără anxietate exagerată, exprimarea sinceră a sentimentelor, apărarea propriilor drepturi fără a le încălca pe ale altora". Asertivitatea ţine de exprimarea şi clarificarea propriilor puncte de vedere, autoaprecierea şi înseamnă a te face ascultat. Având la bază precizările anterioare referitoare la asertivitate, s-au conturat o serie de abilităţi şi atitudini care formează sfera asertivităţii: a spune „nu" atunci când situaţia o cere; avansarea unei cereri sau a unui favor; exprimarea sentimentelor pozitive şi negative; iniţierea şi susţinerea unei conversaţii; manifestarea puterii de convingere; atitudinea de afirmare a propriilor drepturi; exprimarea şi susţinerea propriului punct de vedere; asumarea responsabilităţii; dorinţa de afirmare.

Printre abilităţile incluse asertivităţii, N. Stanton (1995) adaugă şi alte caracteristici ale comunicării verbale şi nonverbale. Acestea sunt: claritatea şi acurateţea exprimării, naturaleţea, atitudinea relaxată şi sinceră, calităţi vocale, înălţimea, intensitatea şi volumul vocii, dicţia şi accentul, viteza vorbirii, expresivitatea discursului sau a relatării, pauza utilizată suficient, etc. Aceste comportamente verbale şi nonverbale susţin toate abilităţile componente ale asertivităţii. Se întâmplă adesea ca spectrul vieţii relaţionale să fie afectat de deficienţe în sfera asertivităţii.

Aceleaşi idei se regăsesc sub forma a şapte mesaje principale ce rezumă

asertivitatea la Cungi (2003): 1) câştigarea respectului celorlalţi; 2) afirmarea drepturilor; 3) a nu căuta întotdeauna acceptarea din partea celorlalţi; 4) păstrarea unei imagini pozitive despre sine; 5) lupta contra depresiei; 6) înfruntarea celorlalţi; 7) nu contează eşecul, importantă este afirmarea.

Pentru o definire cât mai precisă a asertivităţii trebuie avuţi în vedere trei factori: descrierea comportamentului verbal şi nonverbal, intenţia subiectului şi contextul social în care se manifestă comportamentul. Asertivitatea se opune agresivităţii dar şi comportamentului pasiv. Răspunsul asertiv presupune alegerea conştientă, flexibilitate, curaj şi încredere în procesul comunicării.

În ciuda faptului că există o descriere detaliată a ceea ce înseamnă asertivitatea, nu putem vorbi de un consens clar în ceea ce priveşte un model teoretic al asertivităţii. Galassi şi co. (1978) în analiza lor asupra domeniului asertivităţii, au evidenţiat lipsa unui background teoretic al cercetărilor despre asertivitate. Ei au menţionat trei teorii rudimentare care explică limbajul asertiv, fiecare cu un tip de intervenţie pentru a creşte asertivitatea:

1. *Wolpe (1958)* cu *modelul inhibiţiei reciproce* – asertivitatea normală, sănătoasă se produce în mod natural în absenţa anxietăţii sociale, rezultatele, reacţiile non-asertive apar când asertivitatea este inhibată de situaţii sociale anxioase;

2. *MacFall (1970)* cu *modelul de deficit de abilitate* – asertivitatea este rezultatul unei construcţii normale de abilităţi sociale, non-asertivitatea este privită ca rezultat al lipsei abilităţilor pentru răspunsuri sociale adecvate;

3. *Schwartz şi Gottman (1976)* cu *modelul factorilor cognitivi* – asertivitatea este rezultatul dezvoltării normale a cogniţiilor ce influenţează performanţa competenţelor sociale, non-asertivitatea este văzută ca rezultat al unui deficit în comportamente cognitive, cum ar fi : credinţe iraţionale, slaba judecată a consecinţelor comportamentale, probleme cu abilitatea de a rezolva probleme.

Teoriile sumarizate de Galassi şi co. (1978) tind să explice asertivitatea după ce s-a produs şi există puţine date empirice care să susţină aceste teorii. Cu toate acestea există o unanimitate în descoperirile cercetătorilor cu privire la asertivitate, aceea că asertivitatea conduce la relaţii interpersonale mai satisfăcătoare pentru toate persoanele implicate în relaţie. Aserţiunea permite exprimarea sentimentelor şi a nevoilor personale într-o manieră constructivă, ducând la o mai mare eficienţă în relaţiile cu ceilalţi.

1.2. Asertivitate şi empatie

Sunt empatia şi asertivitatea incompatibile? Răspunsul cercetătorilor la această întrebare nu este unul unitar. Unii cercetători consideră asertivitatea şi empatia ca fiind două concepte aflate la poli opuşi pe când alţii le consideră două concepte independente (Mnookin, Peppet şi Tulmello, 1999).

Asertivitatea şi empatia s-au bucurat totuşi de o atenţie specială din partea psihologilor (Brems şi Sohl, 1995). Asertivitatea şi empatia au fost asociate cu o gamă largă de comportamente ce includ acţiunea şi în mod particular comunicarea. Un individ poate prezenta niveluri ridicate atât de empatie cât şi ale asertivităţii simultan, chiar în

multe circumstanţe ambele abilităţi sunt necesare, de exemplu în medierea sau negocierea conflictelor.

Cândea şi Cândea (1998) susţin că limbajul asertiv „are ca scop înţelegerea interlocutorului, adoptarea cadrului său de referinţă pentru a vedea lucrurile prin prisma sa". Referindu-se, de asemenea, la comunicarea de tip empatic, Marcus (1997) afirmă că aceasta are un caracter activ şi unul interactiv reliefându-se de aici legăturile sale cu comportamentul cooperant, cu cel predictiv şi cu acomodarea la partener. Comunicarea facilitează în cadrul interacţiunii interpersonale atât exprimarea sentimentelor proprii cât şi recunoaşterea sentimentelor celorlalţi.

Asertivitatea şi empatia intervin în modul în care sunt gestionate conflictele. Astfel, asertivitatea este cea mai valoroasă metodă de a rezolva conflictele interpersonale. Într-o relaţie democratică, în care toate părţile sunt considerate a fi egale, asertivitatea reprezintă cea mai valoroasă metodă de rezolvare a unui conflict, prin exprimarea respectului reciproc.

Pentru a acţiona în mod asertiv, persoana trebuie să îşi dorească să respecte sentimentele şi nevoile celeilalte părţi şi să arate respect, nerealizând cereri ce neagă egalitatea celuilalt. Aici intervine empatia. Empatia este necesară pentru a putea fi sensibil la nevoile celuilalt în relaţie. Unii experţi în asertivitate sugerează că adăugând elementul empatic la asertivitate este îmbogăţită percepţia socială a asertivităţii personale. Acest element empatic a fost operaţionalizat ca fiind „similar cu răspunsurile asertive dar incluzând şi o componentă adiţională care ia în considerare drepturile şi nevoile celuilalt" (Zollo, Heimberg şi Becker, 1985). Efectul mediator al empatiei în comportamentul asertiv a fost validat într-un număr de studii. Atunci când o cerere asertivă pentru schimbare a fost acompaniată de afirmaţii ce arătau consideraţie pentru sentimentele celuilalt, conformismul şi sprijinul acestuia au crescut. Zollo, Heimberg şi Becker (1985) au arătat că modelul asertivităţii empatice a fost considerat mai plăcut decât modelul asertivităţii simple. După cum răspunsurile asertive empatice au fost apreciate mai favorabil în comparaţie cu cele asertive simple.

2. Contribuţii ale studiului de faţă

2.2. Obiectivul studiului

Studiul nostru a explorat dinamica mecanismelor care stau la baza limbajului asertiv în contexte formative. În special, a căutat să examineze eficacitatea unor modele explicative în care empatia, onestitatea şi conştiinciozitatea prezic dimensiunile asertivităţii: disconfortul pe care îl provoacă aserţiunea (DAI) şi probabilitatea ca indivizii să se angajeze în folosirea limbajului asertiv (RP) şi să identifice care dintre aceşti factori afectează într-o mai mare măsură acest tip de comunicare. De asemenea, studiul a investigat variabilitatea exprimării asertivităţii în funcţie de genul participanţilor.

2.3. Ipoteze de cercetare

H1 Există un set de relaţii între empatie, onestitate, conştiinciozitate şi disconfortul pe care îl provoacă limbajul asertiv individului (DAI), în care, primii factori

se constituie în predictori, iar ultimul în criteriu, într-un model de regresie. În ceea ce privește aceste relații, anticipăm o asociere negativă a empatiei, onestității, conștiinciozității și disconfortului pe care îl provoacă aserțiunea individului (DAI), în sensul în care scorurile mari ale empatiei, onestității și conștiinciozității se vor asocia cu un nivel scăzut al disconfortului provocat de aserțiune.

H2 Există un set de relații între empatie, onestitate, conștiinciozitate și probabilitatea ca individul să utilizeze limbajul asertiv (RP), în care, primii factori se constituie în predictori, iar ultimul în criteriu, într-un model de regresie. În ceea ce privește aceste relații, anticipăm o asociere pozitivă a empatiei, onestității, conștiinciozității și probabilității ca indivizii să utilizeze limbajul asertiv (RP), în sensul în care scorurile mari ale empatiei, onestității și conștiinciozității vor crește probabilitatea ca indivizii să utilizeze limbajul asertiv (RP).

H3 Genul variază puterea predictivă a empatiei, onestității și conștiinciozității asupra disconfortului pe care îl provoacă aserțiunea (DAI) și probabilității ca individul să utilizeze limbajul asertiv (RP).

3. Metoda de cercetare

3.1. Participanți

La această cercetare au luat parte un număr de 229 de studenți ai Universității ”Alexandru Ioan Cuza” din Iași. Vârsta participanților a fost cuprinsă între 19 și 30 de ani. Dintre cei 229 de participanți, 186 de gen feminin, iar 43 de gen masculin.

3.2. Procedura

Datele de cercetare au fost culese prin intermediul chestionarelor, editate în Google Forms și completate on-line, în mod controlat, de studenții participanți la cursurile Universității ”Alexandru Ioan Cuza” din Iași. Durata completării chestionarelor a fost, în medie, de 15-20 minute. Participanții au fost informați la începutul completării instrumentelor cu privire la scopul cercetării, anonimatul, confidențialitatea datelor și posibilitatea retragerii în orice moment din cercetare.

3.3. Instrumentele de cercetare

Măsurarea asertivității

Assertion Inventory (AI - Eileen Gambrill și Cherly Richey, 1975). Acest instrument măsoară cu ajutorul a 40 de itemi două aspecte ale asertivității: disconfortul pe care îl provoacă aserțiunea (DAI) și probabilitatea ca subiectul să se angajeze în realizarea comportamentelor asertive (RP). Cei 40 de itemi includ situații din următoarele categorii: refuzul unei cereri, exprimarea limitelor personale precum recunoașterea ignoranței personale în unele domenii, inițierea contactului social, exprimarea sentimentelor pozitive, rezistența la critici, oferirea feedback-ului negativ (exemplu: Să admiți că ești confuz cu privire la un punct al discuției și să ceri clarificări.). Fiecare item este măsurat pe o scală de tip Likert în 5 trepte în care 1=deloc, 5=foarte mare, pentru măsurarea disconfortului (DAI). Scorurile mici indică un nivel scăzut de disconfort, iar scorurile mari un nivel ridicat de disconfort. Pentru probabilitatea

comportamentelor asertive (RP), 1 = întotdeauna, 5 = niciodată, scorurile mici indică o probabilitate ridicată de angajare a indivizilor în comportamente asertive, iar scorurile mari indică o probabilitate scăzută. Scala AI are o stabilitate mare cu o fidelitate test-retest mare având un r =.87 pentru DAI şi r =.81 pentru RP. Scorurile la DAI şi RP se calculează prin însumarea scorurilor obţinute pentru fiecare item în parte. În urma aplicării testului Alpha Cronbach pe rezultatele lotului nostru am obţinut un α = ,94 pentru DAI şi un α=0,94 pentru RP, valori ce susţin consistenţa internă ridicată a instrumentelor.

Măsurarea empatiei

Toronto Empathy Questionnaire (TEQ; Spreng, R.N., McKinnon, M.C., Mar, R.A., Levine, B., 2009). Acest instrument conceptualizează empatia ca un proces emoţional primar. Fiecare item este măsurat pe o scală Likert în 5 trepte (1= niciodată; 5= întotdeauna). Scorul total se obţine prin însumarea scorurilor obţinute la fiecare item, după ce se face inversarea scorurilor la următorii itemi: 2, 4, 7, 10, 11, 12, 14, 15. Scala oferă scoruri totale ce încep de la 16 până la 80 iar cu cât scorul este mai mare cu atât nivelul empatiei auto-raportate este mai mare. Consistenţa internă a acestei scale este bună având un α=.87, de asemenea TEQ a demonstrat o fidelitate mare test-retest, r=0,81, p<0,001. În urma aplicării testului Alpha Cronbach pe rezultatele lotului nostru de participanţi, am obţinut un α=,70, ce indică o consistenţă internă bună a instrumentului.

Măsurarea onestităţii şi conştiinciozităţii

S-au folosit scalele Onestitate-umilinţă / smerenie şi Conştiinciozitate din Inventarul de Personalitate HEXACO (Ashton şi Lee, 2001).

Factorul de Onestitate - Umilinţă este, cu siguranţă, cea mai relevantă contribuţie a celor aduse de modelul de personalitate HEXACO pentru a înţelege modul în care funcţionează personalitatea. Este o contribuţie originală a aceluiaşi, care extinde numărul dimensiunilor de bază şi perspectiva analizei fenomenului. Acest factor se referă la sinceritate, în care se are în vedere o preferinţă pentru a spune adevărul şi a omite orice denaturare interesată a faptelor. În plus, implică percepţia ajustată despre sine, care evită lăudarea propriei valori şi alege să sublinieze ceea ce este cu adevărat. Cei care obţin scoruri mari în această variabilă exercită un simţ echilibrat al dreptăţii în relaţiile lor cu ceilalţi şi sunt capabili să renunţe la mândrie atunci când interferează cu viziunea unui conflict relaţional. În cele din urmă, aceştia optează pentru convingerea bazată pe autenticitate. Acest factor se află la baza multor dinamici de putere, în sfera privată (viaţa sentimentală) şi în sfera publică (economie şi politică, de exemplu). De asemenea, este legat de absenţa lăcomiei materiale şi de o asumare mai scăzută a comportamentelor riscante. În urma analizei de consistenţă internă, realizată pe lotul nostru de participanţi, coeficientul Alpha Cronbach obţinut a fost de 0.745.

Conştiinciozitatea a fost conceptualizată ca o dimensiune scrupuloasă care se referă la tendinţa de a acţiona într-un mod organizat şi cu un plan de acţiune, mai degrabă, decât din lipsă de gândire sau impulsivitate. De asemenea, include preferinţa de a

interveni cu sârguinţă, de a face faţă obligaţiilor şi de a răspunde cerinţelor mediului în mod rapid şi corect. Cei care au scoruri ridicate în această trăsătură sunt prudenţi atunci când aleg cea mai eficientă alternativă de acţiune, deşi uneori pot prezenta perfecţionism excesiv. În cazuri extreme, este asociată cu ceea ce ştim acum ca tulburare obsesiv-compulsivă. Scala conţine 16 itemi care la rândul lor sunt subdivizaţi în 4 faţete: *Organizare, Sârguinţă, Perfecţionism şi Prudenţă*, însă pentru o foarte bună consistenţă internă, 8 itemi au fost eliminaţi. Astfel, coeficientul Alpha Cronbach obţinut a fost de 0.762.

3.4. Raportarea rezultatelor

Aşa cum a fost prezis, datele statistice ne-au indicat existenţa unor asocieri negative între empatie, onestitate, conştiinciozitate şi disconfortul pe care îl provoacă aserţiunea indivizilor (DAI) (Tabelul 1). Cu alte cuvinte, participanţii care prezintă niveluri ridicate de empatie, onestitate şi conştiinciozitate, vor tinde să manifeste un disconfort provocat de aserţiune mai scăzut.

Tabelul 1 Matricea de corelaţii pentru variabilele conţinute în modelele de regresie pentru dimensiunea disconfortul pe care îl provoacă aserţiunea indivizilor (DAI)

Variabile	1	2	3	4
1. DAI	1	-.177**	-.329*	-.176**
2. Empatie		1	.115	.192**
3. Onestitate			1	.128
4. Conştiinciozitate				1

Notă. *p < 0.01; **p < 0.05; two-tailed.

În egală măsură, rezultatele ne-au arătat existenţa unor asocieri negative între empatie, onestitate, conştiinciozitate şi cel de-al doilea aspect al asertivităţii, probabilitatea ca indivizii să utilizeze limbajul asertiv (RP) (Tabelul 2). Altfel spus, participanţii care prezintă niveluri ridicate de empatie, onestitate şi conştiinciozitate, vor avea o probabilitate mai să utilizeze limbajul asertiv.

Tabelul 2 Matricea de corelaţii pentru variabilele conţinute în modelele de regresie pentru dimensiunea probabilitatea ca indivizii să utilizeze limbajul asertiv (RP)

Variabile	1	2	3	4
1. RP	1	-.164**	-.303*	-.216**
2. Empatie		1	.115	.192**
3. Onestitate			1	.128
4. Conştiinciozitate				1

Notă. *p < 0.01; **p < 0.05; two-tailed.

Mai mult, pentru fiecare dimensiune a asertivităţii, disconfortul pe care îl provoacă aserţiunea (DAI) şi probabilitatea ca indivizii să utilizeze limbajul asertiv (RP), o analiză de regresie multiplă ierarhică a scos la lumină faptul că onestitatea, conştiinciozitatea şi empatia formează un model predictiv semnificativ, capabil să explice, în formă ajustată,

19 % din varianţa disconfortului pe care îl provoacă aserţiunea (R^2_{aj} = 0.188, p < 0.05 pentru modelul 2, Tabelul 3), respectiv 16 % din varianţa probabilităţii de angajare în comportamente asertive a indivizilor (R^2_{aj} = 0.158, p < 0.05 pentru modelul 2, Tabelul 4).

Tabelul 3 Analiza de regresie ierarhică pentru DAI

Variabile	B	SEB	β	p
Modelul 1				
Onestitate	-22.116	3.930	-.340	0.000*
Conştiinciozitate	-15.447	3.999	-.233	0.000*
Modelul 2				
Onestitate	-20.380	3.954	-.313	0.000*
Conştiinciozitate	-14.321	3.984	-.216	0.013*
Empatie	-9.595	3.972	-.148	0.00**

Notă R^2_{aj} = 0.188 pentru modelul 2 (p < 0.05); *p < 0.01, **p < 0.05

Observăm că în cazul modelului 2 din analiza de regresie pentru DAI, toţi cei trei predictori au o contribuţie semnificativă, iar cea mai mare pondere explicativă a disconfortului pe care îl provoacă aserţiunea o are factorul onestitate, urmat de conştiinciozitate şi empatie. Astfel, participanţii cu un nivel ridicat al onestităţii, conştiinciozităţii şi empatiei, tind să prezinte un nivel mai scăzut al disconfortului provocat de aserţiune.

Tabelul 4 Analiza de regresie ierarhică pentru RP

Variabile	B	SEB	β	p
Modelul 1				
Onestitate	-16.219	4.045	-.246	0.000*
Conştiinciozitate	-19.581	4.116	-.292	0.000*
Modelul 2				
Onestitate	-14.682	4.084	-.223	0.000*
Conştiinciozitate	-18.584	4.115	-.277	0.013*
Empatie	-8.494	4.102	-.129	0.00**

Notă R^2_{aj} = 0.158 pentru modelul 2 (p < 0.05); *p < 0.01, **p < 0.05

Şi în cazul probabilităţii ca indivizii să utilizeze limbajul asertiv (RP), analiza de regresie ne arată că toţi cei trei predictori ai modelului 3 au o contribuţie semnificativă, iar cea mai mare pondere explicativă a probabilităţii de angajare în comportamente asertive a indivizilor o are factorul conştiinciozitate, urmat de onestitate şi empatie. Prin urmare, astfel, participanţii cu un nivel ridicat al conştiinciozităţii, onestităţii şi empatiei tind să prezinte o probabilitate mai mare de a se angaja în comportamente asertive.

Luarea în considerare a variabilei gen, ne-a permis să examinăm, pentru fiecare condiţie în parte, masculin, feminin, eficienţa modelelor predictive. Ipoteza care susţine interesul pentru această analiză susţine că asertivitatea, cu cele două faţete ale sale, disconfortul pe care îl provoacă aserţiunea (DAI) şi probabilitatea ca indivizii să utilizeze limbajul asertiv (RP), este explicată diferit de onestitate, conştiinciozitate şi empatie în funcţie de gen. Aceste diferenţe au fost verificate printr-o regresie liniară multiplă şi am putut observa că pentru dimensiunea disconfortul pe care îl provoacă aserţiunea (DAI), în cazul persoanelor de gen feminin primul model de regresie, format din factorii de personalitate onestitate şi conştiinciozitate, are coeficientul de determinare ajustat R^2_{aj} = 0.187, fiind capabil să explice, în formă ajustată, 19% din varianţa disconfortului indivizilor provocat de aserţiune. Dacă mai adăugăm şi variabila empatie, cazul modelului 2, coeficientul de determinare R^2_{aj} creşte cu 0,013%, procent nesemnificativ statistic, ($p < 0.05$), fapt care nu ne conduce la o creştere a eficienţei explicative a modelului. În concluzie, modelul predictiv cel mai bun este primul model, în cadrul căruia ambii predictori au o contribuţie semnificativă, însă onestitatea joacă rolul cel mai important în determinarea gradului de disconfort. Altfel spus, participanţii de gen feminin, cu un nivel ridicat de onestitate şi conştiinciozitate vor prezenta un disconfort provocat de aserţiune mai scăzut.

În cazul persoanelor de gen masculin, datele statistice ne indică tot primul model de regresie, format din factorii de personalitate onestitate şi conştiinciozitate, ca fiind semnificativ, cu un coeficient de determinare ajustat R^2_{aj} = 0.128, fiind capabil să explice, în formă ajustată, 13% din varianţa disconfortului indivizilor provocat de aserţiune. La fel ca în cazul participanţilor de gen feminin, dacă adăugăm şi variabila empatie, cazul modelului 2, coeficientul de determinare R^2_{aj} creşte cu 0,057%, procent nesemnificativ statistic, ($p < 0.05$), fapt care nu ne oferă o creştere a eficienţei explicative a modelului. În concluzie, modelul predictiv cel mai bun este primul model, dar observăm că numai factorul onestitate are o contribuţie semnificativă în determinarea gradului de disconfort provocat de aserţiune.

În ceea ce priveşte probabilitatea ca indivizii să utilizeze limbajul asertiv (RP), analiza de regresie comparativă pe gen ne-a indicat faptul că în cazul participanţilor de gen feminin primul model de regresie, format din factorii de personalitate onestitate şi conştiinciozitate, are coeficientul de determinare ajustat R^2_{aj} = 0.141, fiind capabil să explice, în formă ajustată, 14% din varianţa probabilităţii ca indivizii să utilizeze limbajul asertiv. Dacă mai adăugăm şi variabila empatie, cazul modelului 2, coeficientul de determinare R^2_{aj} creşte cu 0,008%, procent nesemnificativ statistic, ($p < 0.05$), fapt care nu ne conduce la o creştere a eficienţei explicative a modelului. În concluzie, modelul predictiv cel mai bun este primul model, în cadrul căruia ambii predictori au o contribuţie semnificativă, însă conştiinciozitatea joacă rolul cel mai important în determinarea probabilităţii ca indivizii să utilizeze limbajul asertiv. Altfel spus, participanţii de gen feminin, cu un nivel ridicat de conştiinciozitate şi onestitate vor prezenta o probabilitate mai mare de a utiliza limbajul asertiv

Dacă până acum, în toate analizele de regresie comparativă pe gen, empatia nu a jucat un rol important în explicarea asertivităţii, datele statistice ne-au prezentat un

tablou diferit al probabilităţii de angajare a participanţilor de gen masculin în comportamente asertive.

Tabelul 5 Analiza de regresie ierarhică pentru RP / gen masculin

Variabile	B	SEB	β	p
Modelul 1				
Onestitate	-18.842	8.758	-.302	0.038**
Conştiinciozitate	-21.166	8.127	-.366	0.013**
Modelul 2				
Onestitate	-12.982	8.769	-.208	0.147
Conştiinciozitate	-19.481	7.795	-.336	0.017**
Empatie	-17.449	7.883	-.312	0.033**

Notă R^2_{aj} = 0.248 pentru modelul 2 (p < 0.05); *p < 0.01, **p < 0.05

După cum vedem în Tabelul 5, modelul predictiv 2 format din onestitate, conştiinciozitate şi empatie este capabil să explice, în formă ajustată 25 % din varianţa probabilităţii de angajare în comportamente asertive a indivizilor de gen masculin (R^2_{aj} = 0.248, p < 0.05). Dintre cei trei predictori ai modelului 2, conştiinciozitatea şi empatia au o contribuţie semnificativă, onestitatea nejucând un rol important, iar cea mai mare pondere explicativă a probabilităţii de utilizare a limbajului asertiv de către participanţii de gen masculin o are factorul conştiinciozitate, urmat de empatie. Prin urmare, participanţii de gen masculin cu un nivel ridicat al conştiinciozităţii şi empatiei tind să prezinte o probabilitate mai mare de a utiliza limbajul asertiv.

3.5. Concluzii

Lucrarea de faţă a vizat dezvoltarea unui model predictiv general al asertivităţii, măsurată pe două dimensiuni, disconfortul pe care îl provoacă aserţiunea (DAI) şi probabilitatea ca indivizii să utilizeze limbajul asertiv (RP), având ca predictori onestitatea, conştiinciozitatea şi empatia, dar şi identificarea unor modele predictive ale disconfortului pe care îl provoacă aserţiunea (DAI) şi probabilităţii ca indivizii să utilizeze limbajul asertiv (RP) pentru participanţii de gen masculin şi gen feminin.

Datele statistice ne-au indicat existenţa unui model predictiv general semnificativ al disconfortului pe care îl provoacă aserţiunea (DAI), ce explică o proporţie de 19 % din varianţa acestuia şi existenţa unui model predictiv general semnificativ al probabilităţii angajării indivizilor în utilizarea limbajului asertiv (RP), ce explică o proporţie de 16 % din varianţa acesteia. Predictorii care contribuie semnificativ la eficienţa modelelor sunt onestitatea, conştiinciozitatea şi empatia, însă în cazul disconfortului pe care îl provoacă aserţiunea, ponderea explicativă cea mai mare o are factorul de personalitate onestitate, în timp ce pentru probabilitatea de utilizarea a limbajului asertiv de către studenţi, ponderea explicativă cea mai mare o are factorul de personalitate conştiinciozitate.

Analizele diferenţiate, în funcţie de genul participanţilor, ne-au arătat rolul diferit pe care-l joacă aceşti predictori în determinarea disconfortului pe care îl provoacă aserţiunea (DAI) şi probabilităţii de utilizare a limbajului asertiv (RP). Astfel, în cazul participanţilor de gen masculin, a fost găsit un model de regresie semnificativ, format din factorii de personalitate onestitate şi conştiinciozitate, capabil să explice, în formă ajustată, 13% din varianţa disconfortului indivizilor provocat de aserţiune. În cadrul modelului, numai factorul onestitate are o contribuţie semnificativă în determinarea gradului de disconfort provocat de aserţiune. În ceea ce priveşte probabilitatea de utilizare a limbajului asertiv de către indivizii de gen masculin, s-a putut vedea un model predictiv semnificativ format din onestitate, conştiinciozitate şi empatie capabil să explice, în formă ajustată, 25 % din varianţa acesteia. Dintre cei trei predictori ai modelului, conştiinciozitatea şi empatia au o contribuţie semnificativă, onestitatea nejucând un rol important, iar cea mai mare pondere explicativă a probabilităţii de utilizare a limbajului asertiv de către participanţii de gen masculin o are factorul conştiinciozitate, urmat de empatie.

La persoanele de gen feminin, disconfortul pe care îl provoacă aserţiunea (DAI) a fost prezis de un model de regresie, format din factorii de personalitate onestitate şi conştiinciozitate, capabil să explice, în formă ajustată, 19% din varianţa acestei dimensiuni. Ambii predictori au o contribuţie semnificativă, însă onestitatea joacă rolul cel mai important în determinarea gradului de disconfort. În ceea ce priveşte probabilitatea ca indivizii să utilizeze limbajul asertiv (RP), analiza de regresie comparativă pe gen ne-a indicat faptul că în cazul participanţilor de gen feminin modelul de regresie format din factorii de personalitate onestitate şi conştiinciozitate, este capabil să explice, în formă ajustată, 14% din varianţa probabilităţii ca indivizii să utilizeze limbajul asertiv. Ambii predictori au o contribuţie semnificativă, însă conştiinciozitatea joacă rolul cel mai important în determinarea probabilităţii ca participanţii de gen feminin să utilizeze limbajul asertiv.

Bibliografie

Abric, J., C. (2002). *Psihologia comunicării: teorii şi metode,* Editura Polirom, Iaşi.

Alberti R., E., Emmons M., L. (1986). Your Perfect Right: A Guide to Assertive Behaviour. San Luis Obispo, CA: Impact publishers.

Anghel, P. (2003). *Stiluri şi metode de comunicare*, Editura Aramis, Bucureşti.

Arrindell, W. A., Sanderman, R., Hageman, W. J. J. M., Pickersgill, M. J., Kwee, M. G. T., Molen, H. T., et al. (1990a). Correlates of assertiveness in normal and clinical samples: A multidimensional approach. *Advances in Behaviour, Research and Therapy*, 10, 153–282

Ashton, M. C., Lee, K. (2008). The prediction of honesty humility - related criteria by the HEXACO and five-factor models of personality. *Journal of Research in Personality*,*42*, 1216-1228.

Ashton, M. C., Lee, K., & de Vries, R. E. (2014). The HEXACO Honesty - Humility, Agreeableness, and Emotionality Factors: A review of research and theory. *Personality and Social Psychology Review*, *18*, 139-152.

Avtgis, T., A., Polack, E., P., Martin, M., M. and Rossi, D. (2010). Improve the Communication, Decrease the Distance: The Investigation into Problematic Communication and Delays in Inter-Hospital Transfer of Rural Trauma Patients. Communication Education. 59(3): 282-293.

Brems, C., Sohl, M. A. (1995). The role of empathy in parenting strategy choices. *Family Relations*, 44, 189—194.

Cândea, R. M., Cândea, D. (1998). *Comunicarea managerială aplicată*. Bucureşti: Editura Expert.
Cungi C. (2003). Cum să ne afirmăm. Iaşi: Polirom.
Decety, J., Jackson, P., L. (2004). The functional architecture of human empathy. *Behavior and cognitive Neuroscience Reviews*, 3, 71-100.
Eisenberg, N., Faber, R. A. (1990). Empathy: Conceptualization, measurement and relation to prosocial Behavior. *Motivation and Emotion*, 14, 131-149.
Galassi, Merna & Galassi, John. (1978). Assertion: A critical review. Psychotherapy: Theory, Research & Practice. 15. 16-29. 10.1037/h0085834.
Hoffman, M., L. (2008). Empathy and prosocial behavior. In M. Lewis, J. M. Haviland James & L. F. Barrett (Eds), *Handbook of emotions* (3 erd ed.), (p. 440-455), New York: Guilford Press.
Ilişoi, D., Lesenciuc, A., Cipercă, E., Szilagy, A., Paşca, M. (2010). *Consiliere şi comunicare interpersonală,* Editura Antet, Bucureşti.
Ivan, L., Chelcea, A. (2005). *Comunicarea nonverbală , gesturile şi postura.* Editura Comunicare.ro, Bucureşti.
Jason, H. (2000). *Communication skills are vital in all we do as educators and clinicians.* Education for Health. 2000; 13:157–160.
Lazarus, A. A. (1973). On Assertive Behavior: A Brief Note. Behavior Therapy, 4, 697-699. https://doi.org/10.1016/S0005-7894(73)80161-3.
Marcus, S. (1997). *Empatie si personalitate*. Editura Atos Bucureşti.
Michael C. Ashton, Kibeom Lee, Reinout, E. de Vries. (2014), The HEXACO Honesty-Humility, Agreeableness, and Emotionality Factors: A Review of Research and Theory, *Personality and Social Psychology Review*, Vol. 18(2) 139–152
Mnookin, R., H., Peppet, S., R., Tulumello, A., S. (1999). The tension between empathy and assertiveness. *Negotiation Journal,* 12, 217–230
Pease, A. (1994). *Limbajul vorbirii*, Editura Polimark, Bucureşti.
Popa ,M. (2006). *Comunicarea,* Editura Paideia, Bucureşti.
Roncero, M., Fornés, G., Garcia-Soriano, G., Belloch, A. (2014). Modelul de personalitate HEXACO: relații cu psihopatologia emoțională într-un eșantion spaniol. Jurnalul de psihopatologie și psihologie clinică, 19 (1), 1-14.
Stanton, N. (1995). Comunicarea. Bucureşti: Societatea Ştiinţă si Tehnica SA.
Thielmann, I., Hilbig, B., E., Zettler, I., Moshagen, M. (2016). On measuring the sixth basic personality dimension: A comparison between HEXACO Honesty-Humility and Big Six Honesty-Propriety. *Assessment*. Advance online publication.
Van Cuilenburg, J., J., Scholten O., Noomen, G., W. (2004). *Ştiinţa comunicării*, Editura Humanitas, Bucureşti.
Zollo, L. J., Heimberg, R. G., & Becker, R. E. (1985). Evaluations and consequences of assertive behavior. *Journal of Behavior Therapy and Experimental Psychiatry, 16*(4), 295–301. https://doi.org/10.1016/0005-7916(85)90003-5.